

Aquarius discussieavond: Dierenwelzijn in de visteeltsector

Door Sarah Pesie, lid Aquarius

Op 5 april jl. organiseerde Aquarius een discussieavond over welzijn in de aquacultuur. Een kleine 20 studenten kwamen luisteren naar de praatjes van dr. Hans van de Vis (IMARES –Yerseke) en Paul Denekamp (Stichting de Vissenbescherming), waarna er gediscussieerd werd aan de hand van verschillende stellingen.

De wetenschapper

Dr. Hans van de Vis benadrukte dat vissenwelzijn een complex concept is, waarvan we nog steeds weinig weten. Veel van de parameters, zoals de dichtheid van de vissen, licht en voedselregime, waterkwaliteit en temperatuur zijn soort specifiek. Vragen over de gezondheid van het dier en of er in zijn behoeften wordt voorzien, worden vaak beantwoord met een ethische en antropomorfe mening. En alhoewel een vis niet kan lijden op dezelfde manier als een mens, door een slechter ontwikkelde telencephalon, zijn er meerdere proeven die bewijzen dat vissen zich bewust zijn van hun omgeving en van andere vissen. Pijnlijke of stressvolle ervaringen worden onthouden en vermeden. Het bewustzijn bij o.a. forellen is zodanig ontwikkeld dat een forel wel aanvalt op een soortgenoot die hij net in een gevecht heeft zien verliezen, maar niet zo snel de winnaar aanvalt. Daarnaast hebben sommige vissen een geheugen van in ieder geval 3 maanden.

De interesse in vissenwelzijn vanuit de samenleving neemt toe. Zo is er het boek uitgekomen "Do fish feel pain" van

Victoria Braithwaite (2010) en zijn er de documentaires van Wouter Klootwijk "Klootwijk aan zee". Dr. Hans van de Vis geeft aan dat het voornamelijk de bedrijven zelf zijn die het welzijn van vissen moeten verbeteren. Dit soort initiatieven worden vaak gedreven door sociale ontwikkelingen en/of wetgeving, maar het kan ook leiden tot nieuwe business mogelijkheden.

Aan de universiteit wordt de kennis met betrekking tot de pijnbeleving van vissen momenteel toegepast vanuit het verzorgingsbeginsel: in dierexperimenten en proeven wordt het welzijn gecontroleerd en pijn moet worden voorkomen met behulp van pijnbestrijding. Vissen vallen dus onder de Wet op Dierproeven. Een uitzondering wordt gemaakt voor op vissersboten gedetermineerde vissen ten behoeve van onderzoek. De reden hiervoor is hoofdzakelijk vanuit politiek oogpunt. De overheid had gesuggereerd dat het aantal dierproeven omlaag zou gaan, en door visdeterminaties (telling op zee) buiten de definitie te laten vallen blijven de cijfers relatief laag. Bij dergelijke visserij en tellingen is het ongerief tijdens de vangst zeer groot; vissen sterven

door uitputting, verstikking en verdrukking meestal een langzame dood.

De actievoerder

Paul Denekamp van Stichting "de Vissenbescherming" vertelde zoveel mogelijk te proberen te handelen vanuit het oogpunt van de vis. Hij benadrukte meerdere punten van de professionele visserij. Het gebrek aan maatregelen voor viswelzijn of diervriendelijk doden stuiten hem tegen de borst. Stichting "de Vissenbescherming" richt zich echter niet alleen op visserij en aquacultuur. Zo hadden zij ook een actie tegen de vissenkomp, die vaak te klein en slecht voor de oriëntatie van de vis is en waar vaak maar een enkele vis in wordt gehouden.

Stichting "de Vissenbescherming" is géén onderdeel van de dierenbescherming en

moet hiermee ook niet verward worden. De dierenbescherming was geen spreker op de discussie avond maar hun standpunt is wel bekend. Zij behandelen ieder dier als uniek en beoordelen ieder dier vanuit de intrinsieke waarde. Ook de 'gewone' dierenbescherming zet zich in voor een beter welzijn voor vissen.

Welzijn van vis in kwekerijen

Terwijl het welzijnsprobleem in de visserij 'alleen' het vangen en doden van de vissen omvat is dit begrip een stuk ruimer in de aquacultuur. Waar men de (gedomesticeerde) dieren houdt onder gecontroleerde omstandigheden is men verantwoordelijk voor het welzijn van de vissen van de geboorte tot de slacht.

Dit brengt een aantal moeilijkheden met zich mee. Zo benadrukte Dr. van de Vis

Er is veel belangstelling voor dodingmethodes van vissen. Onder humane methode wordt het slachten van de vissen onder verdoving verstaan, waarbij de vissen het intreden van de dood door bijvoorbeeld verbloeden niet bewust meemaken. Volgens wetgeving moeten landbouwhuisdieren bij (niet ritueel) slachten verdoofd worden en binnen 30 sec. hersendood zijn.

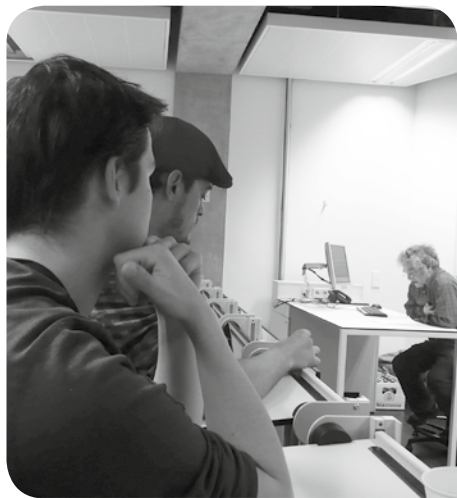
Electrostunning, betreft het verdoven van de vis met elektriciteit voor de slacht. Het invoeren van electrostunning vereist een extra investering, het is echter nog onzeker wat je ervoor terug krijgt. Uit onderzoek blijkt echter dat de efficiëntie van het productiesysteem van een slachthuis verbetert, dit doordat een verdoofde vis makkelijker hanteerbaar is dan een levende vis. Hoeveel meer wil de consument betalen voor het verbeteren van het welzijn en daarmee voor de kwaliteit van de vis? Er wordt ook onderzoek gedaan hoe electrostunning kan worden toegepast in de visserij.

High pressure stunning, betreft het verdoven van vissen door een hoge druk stoot op de kop te geven. Door de verschillen in anatomie is dit niet mogelijk bij alle vissoorten. Het wordt momenteel vooral toegepast bij zalm en hier werkt het goed mits de druk die gebruikt wordt hoog genoeg is. In realiteit blijkt deze hoge druk niet altijd gebruikt te worden omdat het de kop lelijk maakt. Na het verdoven door bijvoorbeeld een hoge druk stoot op de kop, worden de slagaderen in de kieuwen doorgesneden waardoor het dier overlijdt door verbloeding, dit is vergelijkbaar met het slachten van landbouwhuisdieren.

Onderkoeling, het in ijs brengen van de vissen is lange tijd geaccepteerd als goede dodingmethode. Recent onderzoek wijst echter uit dat de vissen weliswaar bewegingloos zijn, maar ze blijven nog lange tijd (tot wel 45 min) in leven. Dit is vastgesteld door de hersenactiviteit te meten. Bij onderkoeling treden allerlei overlevingsmechanismen in werking om de kou te overleven, wat grote stress met zich meebrengt.

dat alle vissen soortspecifieke behoeftes hebben. Deze behoeftes zijn nog niet alle onderzocht of er is discussie over mogelijk. Bijvoorbeeld over het aantal uitgekomen eieren en uitval tijdens de opfok. Sterfte kan komen door zeer ernstige welzijnsimplicaties, waaraan het dier overlijdt. Het is in de natuur echter heel gebruikelijk dat slechts een klein percentage van de eieren uitkomt en overleefd. Een ander voorbeeld is de dichtheid van de vissen. Scholende vissen creëren uit zichzelf hoge dichtheden. Echter als deze dichtheden diezelfde vissoorten 24/7 verplicht worden, dan wordt dit als vis onvriendelijk bestempeld.

Paul Denekamp had betreffende aquacultuur ook enkele punten waar hij zich zorgen over maakte; naast het doden, vindt hij het voeren met kleine vis afkomstig uit wildvangst, ziektes en genetische modificatie een slechte zaak. Hij pleitte voor enkel 'vegetarische vissen'. Hij maakte zich zorgen over het Aquaculture Stewardship Council, dat geen criteria heeft opgenomen op het gebied van viswelzijn.

Aandachtig publiek met rechts Paul Denekamp

Dr. Hans van der Vis tijdens zijn presentatie.

Rol voor supermarkten

Na een korte pauze gingen de studenten de discussie aan met de sprekers door middel van stellingen. De discussie ging over de mogelijkheden die het inbouwen van viswelzijn in productiesystemen kan bieden voor Nederlandse vistelers op de wereldmarkt. Ook de vraag of welzijn belangrijker is dan milieu-effecten kwam aan bod. Dr. van de Vis gaf aan dat voor consumenten voedselveiligheid de prioriteit is en samen kwamen we tot een conclusie dat er een belangrijke rol is voor supermarkten in het proces. Zij kunnen vraag en aanbod creëren.

Viswelzijn kans voor NL?

Het lijkt er op dat we in Nederland wat betreft viswelzijn goede kansen op de wereldmarkt hebben. De interesse in welzijnsvriendelijke producten is er met name vanuit Noord Europa en het belang van viswelzijn verschilt erg per land en cultuur. Met de kennis omtrent ziektes en dodingmethodes is het de kunst om competitief te blijven op de wereldmarkt.

Met dank aan Iris Binken (lid Aquarius)